
Od redakcji

Integracja Polski z Unią Europejską, o której Polacy zadecydują w referendum akcesyjnym, to wybór na długie lata. Dla części naszych Rodaków będzie to wybór historyczny i cywilizacyjny, dla części - pragmatyczny, wynikający z chłodnych kalkulacji naszych interesów narodowych, a także indywidualnych korzyści. Godząc niejako te podejścia, nasi Autorzy podjęli kolejną próbę zracjonalizowania argumentów „za” i „przeciw” integracji. Analizy zamieszczone w dziale **INTEGRACJA EUROPEJSKA W TEORII I PRAKTYCE** uzupełniają debatę o refleksję na temat teoretycznych podstaw tego procesu.

Tomasz Grzegorz Grosse podejmuje związki teorii z praktyką, rzutując je na możliwe scenariusze funkcjonowania UE w przyszłości. W artykule **Teoretyczne modele przyszłości Unii Europejskiej** autor przybliży dotychczasowy dorobek teoretyczny, wyróżniając cztery płaszczyzny analityczne: ideową, ekonomiczną, instytucjonalną oraz strategicznej roli elit politycznych. Dochodzi przy tym do wniosku, że włączając się w konstruktywny sposób w proces zmian instytucjonalnych i politycznych w UE, Polska powinna koncentrować się na budowaniu własnej pozycji na arenie europejskiej. W interesie naszego kraju jest szukanie miejsca we Wspólnocie, osiąganie specjalizacji ekonomicznej i politycznej, która umożliwi wykorzystanie naszych atutów, realizację narodowych interesów, a jednocześnie - polityki ogólnoeuropejskiej. Powinniśmy przy tym uwzględniać główne trendy polityki europejskiej, zwłaszcza w relacjach ze Stanami Zjednoczonymi. Występowanie wbrew tym trendom może bowiem osłabić pozycję Polski w zjednoczonej Europie.

Polska debata na temat naszej wizji zmian politycznych i instytucjonalnych w Europie, a także polskiego miejsca w UE, będzie mieć pozytywne znaczenie w kontekście zbliżającego się referendum akcesyjnego. Zdaniem uczestników dyskusji **Po Szczycie Kopenhaskim - perspektywy i problemy** (Tadeusz

Mazowiecki, Andrzej Ajnenkiel, Marcin Preciszewski) taka debata powinna stać się przykładem pozytywnego i konstruktywnego myślenia o sprawach europejskich, określić nasze cele narodowe po akcesji oraz możliwości ich zrealizowania. Po zdiagnozowaniu obecnego stanu przygotowań do naszej obecności w Unii, tak w świetle zasłóci historycznych, jak i oczekiwań naszych partnerów, paneliści postuluj nie tylko intensyfikacj przygotowań, ale także zmian podejścia elit politycznych i gospodarczych. Wszyscy uczestnicy konwersatorium zgodzili sie też, że kampanie przedreferendalne winny być adresowane raczej do eurosceptyków oraz srodowisk biernych politycznie ni – jak dotychczas – do większości Polaków przekonanych o konieczności naszego wejścia do UE. Nie ulega przy tym wątpliwości, że publikowana dyskusja – podobnie jak zamieszczone w dziale refleksje teoretyczne – dodaj im wąskich intelektualnie argumentów pozytywnych, opartych na bilansie kosztów i korzyści z integracji.

Jacek Czaputowicz (vide: **Angielska szkoła stosunków międzynarodowych i jej stosunek do integracji europejskiej**) przedstawia genez, historię i teoretyczny dorobek szkoły angielskiej oraz ocenia jej wkład do rozwoju teorii stosunków międzynarodowych ze szczególnym uwzgldzeniem jej stosunku do integracji europejskiej. Wyjaśnia podstawowe kategorie pojęciowe szkoły (system międzynarodowy, społeczność międzynarodowa, społeczność światowa) oraz załóżenia istniejących w jej ramach nurtów teoretycznych (pluralizm i solidaryzm). Autor podkreśla przy tym „europejskość” szkoły angielskiej, którą charakteryzuje protest przeciwko dominacji autorów amerykańskich we współczesnej refleksji teoretycznej na temat stosunków międzynarodowych. Obecnemu renesansowi szkoły angielskiej towarzyszą próby sformułowania nowego programu badawczego, nadania jej większej spójności i wymiaru europejskiego. Szczególne zainteresowanie jej przedstawicieli budzi obecnie UE jako zrealizowany przykład najbardziej rozwiniętej społeczności międzynarodowej.

Sam proces integracji – pisze **Katarzyna Żukrowska** w artykule **Stosowanie teorii integracji w praktyce europejskiej** – jest urzeczywistnieniem poszukiwań uczonych, którzy chcieli ograniczy agresywne interakcje między państwami. Autorka przybliża próby stworzenia teorii integracji oraz przesłanki ich popularności, by przejść następnie do omówienia przyjętych zasad praktycznych i kolejnych faz integracji europejskiej. Na podstawie analizy przełomowych decyzji członków Wspólnot Europejskich dochodzi do wniosku, że integracj polityczną uwarunkowań ścisła współpraca ekonomiczna. Wymierne korzyści

natury gospodarczej umożliwiły przejście do politycznej fazy integracji, której najbardziej skondensowanym przejawem są obecne prace nad konstytucją zjednoczonej Europy.

Drugi temat ramowy niniejszego zeszytu „Polski w Europie” - **BEZPIECZEŃSTWO MIĘDZYNARODOWE** - stale gości na naszych łamach. Dyskusja **Światowy terroryzm - Irak - odpowiedzialność USA a Europa**, która odbyła się na początku października ub.r., była poświęcona wyzwaniu, jakie stanowi terroryzm i Irak dla społeczności międzynarodowej. Zaproszeni eksperci (**Janusz Onyszkiewicz, Stanisław Koziej, Jacek Czaputowicz**) trafnie sprognozowali rozwój wydarzeń związanych z kryzysem irackim, podkreślając zwłaszcza jego znaczenie dla przyszłości NATO oraz przyszłości stosunków Europa - USA. W opinii ministra Janusza Onyszkiewicza nieunikniony jest powrót do dyskusji o roli NATO, jaka miała miejsce przed i w trakcie Szczytu Waszyngtońskiego. Generał Stanisław Koziej przewidział nieuchronność operacji militarnej, ukierunkowanej na zmianę reżimu w Bagdadzie. W jego opinii decyzja o powołaniu sił ekspedycyjnych NATO była przedwczesna. Należy najpierw rozstrzygnąć kwestie strategiczno-polityczne, przyjąć nową doktrynę działania NATO jako podmiotu reagowania kryzysowego w skali globalnej (poza obszarem euroatlantyckim), a następnie operacyjne ustalenia co do funkcjonowania Sojuszu w nowych warunkach. Zarówno paneliści, jak i dyskutanci odnieśli się do nowej, prewencyjnej strategii bezpieczeństwa narodowego USA, obecnego kryzysu istniejącego systemu międzynarodowego oraz roli ONZ i NATO. Dostrzegli też swoisty dylemat dla polskiej polityki zagranicznej, który dotyczy wyboru strategicznych sojuszników.

Gruntowna analiza **Polski przemysł zbrojeniowy na rozdrożu** dobrze wpisuje się w kontekst zmian w istniejącym systemie międzynarodowym i poszukiwania w nim miejsca Polski. Jej autor, **Krzysztof Piątkowski**, szkicuje zewnętrzne i wewnętrzne uwarunkowania obecnej sytuacji w polskim sektorze zbrojeniowym (rola państwa, eksport, rynki zbytu, poziom technologiczny naszych wyrobów) oraz szczegółowo analizuje przyczyny i skutki kryzysu lat 90. Dotychczasowe podejścia do reformy polskiej zbrojeniówki (Klimka-Ogryczaka, Szarawarskiego-Kaczmarka) były, zdaniem autora, nieudane, nie uwzględniały bowiem tendencji obserwowanych w światowym przemyśle zbrojeniowym (konsolidacja, prywatyzacja, programy międzynarodowe, rewolucja w wojskowości). Dalsze ignorowanie tych procesów - konkluduje - grozi stagnacją i izolacją polskiego przemysłu obronnego. Polska, podobnie jak każde inne państwo europejskie, nie jest w stanie wyprodukować samodzielnie

żadnego złożonego systemu uzbrojenia po możliwej do zaakceptowania cenie. Kreśląc kierunki niezbędnych w tym sektorze zmian, autor podkreśla, że dalekosiężna strategia jego rozwoju winna uwzględniać przede wszystkim coraz głębszą integrację Polski z obszarem europejskim, a także redefinicję roli państwa, przemiany strukturalne i własnościowe, dopływ kapitału zagranicznego, gruntowne zmiany w sferze zarządzania branżą oraz w systemie handlu bronią i systemie planowania obronnego. Głównym klientem polskiej zbrojeniówki jest bowiem i pozostanie Wojsko Polskie.

Niniejszy numer uzupełniają dwie wypowiedzi **WOKÓŁ IV FILARU UNII EUROPEJSKIEJ**, które są kontynuacją dyskusji na temat Apelu Polskiej Rady Ruchu Europejskiego o stworzenie filaru obejmującego edukację, naukę i kulturę. Swoje refleksje na ten temat **Dominik Morawski** przedstawia z perspektywy doświadczenia wieloletniej pracy w Rzymie. Dochodzi przy tym do wniosku, że polskie elity polityczne nie doceniają znaczenia kulturowego i obyczajowego wymiaru w stosunkach międzyludzkich, aczkolwiek to on właśnie jest głównym czynnikiem warunkującym poprawę wizerunku Polski w skali międzynarodowej, a także sprawny i efektywny udział Polaków w integracji europejskiej.

Z kolei **Antoni Kukliński**, postulując ofensywę polskiej myśli europejskiej, stawia konkretne pytania badawcze, wokół których winna się koncentrować dyskusja na temat przyszłości Europy jako fragmentu i aktora sceny globalnej.